

P GLASOVA Panorama

KRANJ, 23. NOVEMBRA 1963

ŠTEVILKA 46

na
2.
strani

TRETJI UDAR

Zapisek o deželi, ki je imela v enem tednu tri poskuse državnih udarov

na
3.
strani

BRUSELJ

Reportaža o glavnem mestu Belgije in o starcu, ki se mu je razvezal jezik

na
4.
strani

KAJ BO S FRANCOSKIMI AVTOMOBILSKIMI CESTAMI?

Francozi se pritožujejo, da gradijo v njihovi državi premalo cest

na
6.
strani

FURLANSKE PODOBE PRI LOVRENCU NAD LOKO

Furlanski slikarji so poslali cerkvene stene z velikimi mojstrovinami

na
7.
strani

MODRI TRAK PO PRVI VOŽNJI

Ladja »Jesenice« v našem periskopu

Zgradili bodo atomski cepelin

AVSTRIJSKI inženir Ernest von Weress je sestavil načrt o cepelinu, ki ga bo poganjala atomska energija. Ta naprava bo merila v dolžino 325 m in bo napolnjena s 360.000 prostorninskimi metri helija. S hitrostjo 300 km na uro bo lahko prepeljal prek Atlantskega oceana 800 potnikov ali tovor, težak 100 ton. Cepelin bo gotov približno čez tri leta, veljal pa bo 125 milijonov frankov (19 milijard dinarjev).

»Queen Mary« ne bo več dolgo plula

LADJO »Queen Mary«, ki pluje po vseh svetovnih morjih že od leta 1934, bo v letu 1967 zamenjal nov prekoceanski parnik. Dolg bo 292 m, na krovu pa bo sprejel razen 2000 potnikov tudi 58.000 ton tovora. Vozil bo s hitrostjo 28 in pol vozlov na uro (51 km na uro), porabil pa bo polovico manj mazuta kot »Queen Mary«. Ladja se bo potopila v vodo za deset metrov, zaradi česar bo lahko pristala v številnih manjših pristaniščih in plula skozi Panamski prekop.

V Prešernovem gledališču so domači igravci spravili na oder prvo letošnjo predstavo. Na sliki sta Milena Šmajdova kot Polona in Janez Zupan kot Tone v Vilharjevi šaloigri »To sem bil jaz«.

Sodobni pregovori

ZARADI VLJUDNOSTI ne izgubite ničesar, razen sedeža v avtobusu.

□ □ □

LEPO je ves dan postopati in se potem odpočiti.

□ □ □

NI VAŽNO od kod piha veter, temveč kam te odnese.

□ □ □

CIMBOLJ je prazna glava, tem bolj so polna usta.

□ □ □

USPELO mu je, da je postal neumen v treh jezikih.

□ □ □

NASILJE lahko odpravimo tudi tako, da ga preimenujemo.

□ □ □

ZENA na moževem plašču vidi tuj las na razdalji desetih metrov. Ko pa sedi za volanom, ne vidi niti drevesa.

□ □ □

VREDNOST zlata preizkusimo z zlatom, vrednost žensk z zlatom, vrednost moških pa z ženskami.

□ □ □

ZGODOVINA ne vara. Varajo samo zgodovinarji.

□ □ □

SMER ceste lahko pokaže mo tudi s palico.

Nič ni bolj človeškega, kot je zmota. Zmota se drži človeka kot pijanec plot. Pa vendar ima človeška zmota svoje meje. Kadar jih prekorači, začnemo obtoževati in obsojati ljudi, ki so jo zakrivali, in pomilovati ljudi, ki živijo »v oblakih«. Ni pretirano, če zapišemo, da v našem času živi še precej ljudi »v oblakih«.

rokovanj iz črne kave je dosegla milijonsko vsoto. Ženski naj bi vrnila vrednote, ki se jih ne da povrniti z nobenimi čudeži in klicanjem duhov: mladost, srečo in ljubezen. Zrtev je bila zaslepljena do te mere, da je ponoči odhajala na pokopališče, uporabljala mazivo za pomlajevanje in šivala v perilo kamenje sreče.

med humanizmom in življenjsko prakso še veliko brezno. Denar je nevarno ogrozil naše družbene odnose. Okužba z denarjem pa je tuja našim družbenim idealom, zato jo moramo zavračati kot nemoralno in za naša etična merila nevzdržno.

Današnji človek je obkrožen z različnimi dilemami. Ni zato prav nič čudnega, če ljudje na lahek način zaidejo na limanice. Občutimo zelo izrazito utrip modernega življenja, ki nas v raznih oblikah spravlja v moralni pekel. Ni veliko časa za razmišljanje, človek živi v klimi izredne naglice, vsak nasmeh ima že svojo aritmetično postavko v plačilni listi, komolčarstvo vodi ljudi v osamljenost, ki se izraža tudi v nepotrpežljivosti in egoizmu. Dirka za denarjem je popačila lice humanizma.

Moralni pouk iz opisanega primera je na dlani. Ljudje imajo različna etična merila. Z vsemi mogočimi sredstvi se hočejo dokopati do denarja. Ni več nobenega dvoma, strup civilizirane nehumanosti počasi razjeda naše živce, da se zatekamo k pravljičam in duhovom. Vedeževke imajo zopet polne roke dela. Včasih vedežujejo za zabavo, največkrat pa za denar.

Vedeževanje

Nekdo je rekel, da je današnji svet poln goljufij. Niso redki ljudje, ki sedajo na limanice. Takšen primer smo predvčerajšnjim poslušali z obtožne klopi okrožnega sodišča.

Zgodba je za dobo vesoljskih poletov in elektronskih možganov skoraj neverjetna. Kakšno nerazumljivo protislovje med tehniko in naravo! Tri leta dolgo je spretna ciganka, s črnimi lasmi in zlatimi uhani, vlekla za nos osamljeno žensko, jo izrabljala in izkoriščala. Dinarska vrednost njenih pre-

Ciganka ni našla samo ene žrtve. S posebnim čajem in praški je zdravila tudi druge ženske, da bi jim odpravila jalovost. Vedno je pritisnila na tisti gumb, ki je za ljudi najbolj občutljiv.

Motivi klicanja duhov in prerokovanj iz skodelice turške kave so bili koristolovski. Za vsemi izmišljenimi zgodbami vedeževanja je stal denar. Deviza nečloveškega početja je bila izkoriščevalska. Preveč pogosto si zakrivamo oči, ko je treba priznati, da je

REKLI SO...

»UPOKOJITEV usmrti več ljudi kot delo. Največ življenjske sile se izgubi takrat, ko prenehaš delati.«

John Steinbeck,
ameriški književnik, Nobelov
nagrafeneec

»ČE BI LJUDJE govorili samo o stvarih, na katere ne razumejo, bi bilo povsod zelo tiho.«

G. Guareschi,
italijanski satirik

»VSI NE MOREMO gledati svet skozi isto okno.«

K. Fry,
britanski dramaturg

»DOBRA VZGOJA je v tem, da skrivamo, kako lepo mislimo o sebi in kako slabo o drugih.«

Jean Cocteau,
francoski pisatelj

»NE SMES obupati pri poslušanju prvega glasbenega dela. Zelo malo je glasbe, ki bi jo takoj razumel.«

E. Benjamin Britten,
britanski komponist

»ČIM MANJ superlativov uporablja književnik, tem boljši je njegov stil.«

Andre Malraux,
francoski književnik

»STARSEV si nihče ne more izbrati, zato bi bilo toliko bolj pametno, dobro paziti pri izbiri zakonskega tovariša.«

B. Marshall
angleški književnik

GLOBUS

Kennedyjeve skrbi

PRAVOSODNI MINISTER ZDA Robert Kennedy hoče prihodnje leto odstopiti, ker bo pripravljajl kampanjo za bratovo izvolitev v letu 1964. Kennedyjevi mislijo, da je njegova ponovna izvolitev za predsednika ogrožena. Robert je pripravil že prvo kampanjo za bratovo izvolitev.

Farma piščancev za nogometaše

ALFREDO DI STEFANO, star 31 let, španski nogometni heroj in srednji napadavec pri Real Madridu, je dobil skupno s svojo skupino Santamaria in Isidro veliko kurjo farmo z 10.000 piščanci.

Premierova hči — prodajavka

MARIEL DAUGLAS HOME, druga hčerka britanskega premiera, je prodajavka v biografskem oddelku knjigarnarja Bumpusa. Meriel pravi: »Očetu služba ugaja.«

Darilo prijatelju

ELIZABETH TAYLOR, stara 31 let, živi od zadnje ločitve od četrtega moža z britanskim filmskim igravcem Richardom Burtonom. Svojemu »novemu« prijatelju je darovala za rojstni dan vilo Kimberley v mehiškem mestu Puerto Vallarta, kamor ga je spremljala, ko je snemal. Najprej je vilo samo najela, nato pa je, ker ni vedela, kaj bi mu poklonila za rojstni dan, vilo kupila.

ALI SE BO ARABSKI SVET NAPOSLED POMIRIL?

Tretji udar

V enem tednu je v Iraku prišlo do treh državnih udarov — S kakšnimi težavami se bo srečala nova oblast — Irak je najstarejša arabska država — V predmestjih Bagdada srečamo ljudi, ki živijo skupaj s svojo živino v enem prostoru

IRAK DRŽI najbrž redko prvenstvo. V enem Notranja nasprotja

tednu so se zvrstili trije poskusi državnega udara in šele tretji je razčistil razmere na iraškem političnem odru. Kjer se prepirata dva, ima dobiček tretji. Prepir med dvema strujama v stranki BAAS je izkoristila vojska na čelu s predsednikom Arefom in prevzela oblast v svoje roke. Tako se je končala vladavina stranke socialističnega preporoda, ki je vnesla med arabskimi državami precej razdora.

Najstarejša država

Irak je najstarejša neodvisna arabska država. Leta 1932 je jugoslovanski predstavnik v Društvu narodov predložil, da Iraku podelijo samostojnost.

V tej pobudi so videli precej zgodovinskih podobnosti. Najbolj zahodni del nekdanjega turškega cesarstva je predlagal samostojnost za najbolj vzhodno pokrajino tega cesarstva. Tako je v letih med dvema vojnoma nastala prva samostojna arabska država. Dežela je bila med najbolj zaostalimi v turškem cesarstvu. Prav zaradi tega si lahko razložimo tako pozno dejansko osamosvojitve Iraka. Ves čas do leta 1958, ko je bila izvršena iraška revolucija, je bil Irak samo privesek kolonialnih sil. Stvarno neodvisnost je Irak dobil šele 14. julija 1958 leta, ko je bil strmoglavljen diktatorski režim Nuri Saida.

Irak, kar v arabščini pomeni obala, je po različnih legendah zibeljka človeštva. Več mest v Iraku prištevajo med najstarejše naselbine na svetu. V mesto Al Kurno recimo, prihajajo verniki, da bi poljubili ostanke dreves, ki jih je zasadił Adam, med ruševinami starega mesta Ura vodniki kažejo obiskovavcem ostanke hiše, v kateri je živel Abraham, v Kurdistanu pa so najstarejše naselbine, kjer stanujejo ljudje od prastarih časov. Irak je bil v svoji dolgi zgodovini vedno sestavni del velikih držav, ki so nastajale na Bližnjem vshodu. Zaradi tega zasledimo v Iraku nekatere zanimive tehnične iznajdbe, predvsem namakalne, ki jih še danes vzdržujejo.

V večni problem vseh časov predstavljajo za Irak Kurdi. Pozna se, da so iraško državo napravili za zeleno mizo, diplomati in generali. Nastala je po starem latinskem pregovoru: »deli in vladaj«. Meje so začrtali tako, da so koristile načelu delitve sveta.

S Kurdi se je zapel v obojen spopad že Abdul Kerim Kasem. Po njegovi usmrtitvi in s prihodom na oblast stranke BAAS sporne problema niso uspeli rešiti z mirnimi sredstvi. Borba se je nadaljevala. Iraški vojski je prišla na pomoč sirjska brigada, vendar uspeha ni bilo. Ob sedanjem preobratu upajo, da bodo spor končno le rešili na miren način.

Kurdi sestavljajo eno izmed najstarejših etničnih skupin na Bližnjem vzhodu. Rasno se precej razlikujejo od Arabcev. Tudi jezik Kurdiv nimajo ničesar skupnega z arabščino. Kurdi imajo svoj način oblačenja in svoje običaje. Skupna z Arabci jim je samo vera in država. Kurdi živijo še vedno v plemenski skupnosti. V Iraku se delijo na 12 plemen. Živijo v glavnem v planinah.

Dežela zaostalosti

Irak je dežela neverjetnih nasprotij. V puščavskih predelih vlada siromaštvo in pomanjkanje. Ob rekah in plodnih dolinah pa pridelujejo obilico živeža. Iraški beduini živijo v silni zaostalosti. Ker se s svojimi čredami vedno potikajo po puščavi nimajo stalnih prebivališč. Tudi kmetje obdelujejo njive zelo primitivno. Ker nimajo dovolj gnoja, obdelujejo njive vsako tretje leto. Dve leti zemlja počiva. Ponekod pa izvlečejo iz zemlje tudi dve žetvi.

Tudi po mestih življenje ni bolj urejeno. Na bagdaskih ulicah često zasledimo ognjišča iz gline, kjer si lačni na loju kuhajo hrano. Mestna revščina stanuje v hišah iz blata. Često stanujejo skupaj z domačimi živalmi v enem prostoru.

Promet je v Bruslju takšen kot v večjih mestih na zahodu. Za naše živce nekaj nemogočega. Posebno spretni morajo biti vozniki v ozkih starih ulicah

Črni stolp

Največje belgijsko mesto, prestolnica in center industrije ter kulture, je nastalo — tako kakor mnoga zahodnoevropska mesta — že zelo zgodaj. Prvi podatki o nastanku mesta izvirajo iz 7. stoletja. Rimska pot od Kölna k morju je vodila blizu kapele škofov St. Geryja in tam so zgradili nekakšno taborišče. Mala vasica je kmalu postala važen center trgovine in njen mali trg, na katerem so se zbirali trgovci in zaključevali svoje kupčije se je razvil v danes tako znani Grand Place. V 12. stoletju so kovinski grofje izbrali Bruselj za svojo prestolnico in preuredili mestno obzidje za boljšo obrambo pred sovražnikom. Tako imenovani črni stolp tega mestnega obzidja stoji še danes. V 15. stoletju je Bruselj že daleč znan center rokodelstva in najbolj se ponaša z izdelki za luksuzno uporabo, kot so čipke, dragulji, tapete, okrasni predmeti iz usnja in fine rokavice.

Nekatere stavbe iz tega obdobja nam povedo zgodbo o hitrem napredku mesta: mestna hiša, kraljeva palača, hiše raznih bratovščin, ki oklepajo Grand Place ter katedrali St. Michel in St. Gudule.

Kot mnoga evropska mesta, se je moral tudi Bruselj v preteklosti boriti z mnogimi nadlogami. Požari in kuga so prinesli nesrečo in revščino. Potem so bile še vojne...

Toliko o preteklosti, o kateri sicer lahko tudi vi preberete v kaki knjigi ali prospektu, kot sem jaz. Zdaj pa še nekaj o živih vtisih iz Belgije.

Razgovor v senci Egmontovega spomenika

Bila je nedelja. Lepa sončna nedelja. Prijatelji so odšli v kino gledat najnovejši Triffantov film, sam pa sem jo mahnil na sprehod po mestu. Ljudi je bilo malo, Belgijci se v tem prav nič ne razlikujejo od ostalih zahodnjakov. V soboto in nedeljo ne marajo ostati v mestu, razen seveda tistih, ki hodijo na nogometne tekme. Tudi te so namreč povsod enako privlačne. Iz stanovanja na majhni vzpetini nad Brusljem, kjer smo stanovali pri nekem

Bruselj

fanatičnem zagovorniku kolonialne politike, sem se odpravil mimo pravkar odprte razstave gladijola po klančku v mesto. Vročina je pritiskala in prav nič ni kazalo, da bi utegnili deževati, čeprav se je kasneje izkazalo, da tu vremenu ni zaupati niti toliko kot pri nas. Vtilo se je dvakrat do trikrat tako močno, da še tisti z dežniki niso mogli na ulico. Naš hotelir mi je potem povedal, da je z vremenom v Belgiji približno takole: v sobi pogledaš v nebo — krasno svetlo modro; prideš na cesto — dežuje; greš nazaj po dežnik, in ko se vrneš — že spet ne dežuje.

No, šel sem po cesti in kmalu spet zavil navkreber. Redki ljudje na ulicah so mi povedali, kje in kako naj grem, da bom prišel do muzeja lepih umetnosti in do Egmontove hiše. Kmalu sem prišel do zaželenega mesta. Spodaj pred Egmontovo hišo je lep zelen park, kjer stoji Egmontov spomenik. Prav nasproti spomenika stoji klopica in na njej je sedel na videz dobrodušen starček. Pomislil sem, da pravzaprav na vsej poti nisem dosti govoril z ljudmi. Muzeji gor, muzeji dol, katedrale, trgovine, znamenitosti in dnevi so bežali. Odločil sem se, da bom starčka zapletel v pogovor. Komaj sem pomislil, da se ne bi bilo treba za nič odločevati, kajti stari človek je takoj, ko sem sedel na klopi poleg njega, odložil knjigo, ki jo je do takrat bral in dejal:

»Lep dan imamo, gospod, ali ne?«

»Lep dan je, gospod!« sem mu odvrnil in oko se mi je nasmehnilo.

»Je to Egmontov spomenik?«

»Seveda!«

»In kateri izmed plemičev, ki stojita na podstavku, je Egmont?«

»Z najine strani gledano je levi! Veste Egmont je bil...« In takrat se je začelo. Stari Flamec se je razvnel in mi govoril in govoril, čeprav sem sam vedel, kdo je Egmont. No, vseeno sem izvedel nekaj iz tega razgovora, česar o Egmontu doslej nisem vedel. Izvedel sem to, kako gledajo Flamci na Egmonta, morda ne vsi, a vsaj nekateri. Staremu gospodu, kar ni bilo več do nedeljskega popoldanskega počitka.

Bruselj je že na zunaj mesto spomenikov. Točnega števila spomenikov ne ve nihče, srečamo pa jih na vsakem koraku. Po mestu krožijo govorice, da si vsak meščan želi postaviti že živ spomenik.

Starcu se je razvezal jezik

Govoril je o tem, kako zgodovina prikazuje Egmonta kot tragičnega junaka, ki ga je razvoj časa prehitel in pogubil.

»Egmont je izdal vse protestante, ker je gledal samo vero, ne pa na to, da je treba braniti svoje ljudi, ne glede na to, kakšne vere so! Bil je najboljši vojskovodja, izdeloval je nezmotljive vojne načrte. Služil pa je Albi, temu krvavemu predstavniku katolicizma in španske okupacije. In prav se mu je zgodilo, da so ga ubili!«

Stari je mahal in krilil z rokami kakor kakšen Italijan, samo da bi me prepričal, da Egmont ni bil junak, ampak prav nasprotno.

»Sicer pa je zelo slabo s patriotskimi častmi še danes! Moja hčerka, rojena v Antwerpnu, pri 24 letih še ni bila v antwerpski katedrali, samo pomislite! In potem stalne demonstracije! Kaj pa sploh pomeni francoski element za Belgijo? Nič! Balast! Mehkužec! Flamci smo krepki, kmečki ljudje, mi držimo državo pokonci!«

Ko je še preklel dneve, ko se je odigrala vstaja Holandcev, ker se jim niso pridružili Flamci, živeči v Belgiji, je zamenjal temo razgovora. Prešel je na Skopje, z žalostjo govoril o lepem mestu ob Vardarju, ki ga je kot trgovski potnik trikrat obiskal, sicer pa mu nisem dosti verjel, ker tiste dni je vsak deseti hotel povedati, da je že bil v Skopju, če je le zvedel, da smo Jugoslovani, pa kako mu je žal itd.

Flamec je nato govoril še o krasnem Bledu, kjer je preživel svoj zadnji dopust in kamor bo še šel. Nato mi je z roko pokazal smer proti Egmontovi hiši in poslovala sva se.

Po stopnicah sem zapuščal Egmontov spomenik obkrožen s kipi dvornih svetovavcev. Egmontova hiša nad spomenikom je ogromna stavba, v kateri izjemoma ni muzeja. Zdi se, da je v njem dobila prostore neka šola. Obhodil sem jo okoli in okoli in se v družbi nekega Madžara odpravil proti muzeju lepih umetnosti.

Mito Trefalt

Avtomobilske ceste v Franciji

VSako LETO se na francoskih cestah zgodi desetisoče prometnih nesreč. Leta 1962 so ceste zahtevale visok krvni davek: 10.112 mrtvih in 229.779 ranjenih. Francozi so prepričani, da bi se vsem tem prometnim nesrečam lahko izognili, da bi lahko prizanesli šotinam človeških življenj, če bi ceste ustrezale današnjim prometnim razmeram. 8 milijonov avtomobilistov je nezadovoljnih. Premalo je avtomobilskih cest, premalo parkirnega prostora, bencin je najdražji na svetu in škoda na avtomobilih se večja iz dneva v dan.

Naraščanje vozil

Ijdi pride povprečno 418 vozil.

Število avtomobilov s francosko registrsko tablico bliskovito narašča. 1. januarja 1963 je bilo v Franciji 8 milijonov 829.500 avtomobilov, 1. januarja prihodnjega leta pa bo to število nedvomno preseglo 10 milijonov. Po gostoti avtomobilov je ta dežela druga v Evropi — takoj za Švedsko, saj pride eno vozilo povprečno na 4,5 prebivavcev. Vse pa kaže, da se bo to število še znižalo in bo v letih 1970 - 75 vsak tretji prebivavec Francije imel svoj avtomobil. Nikakršne ovire ne vidijo niti v tem, da morajo vsako leto plačati 2200 frankov prometnega davka. Američani pa so jih že zdavnaj prehiteli; na 1000

Najmanj ducat francoskih tvrdk živi izključno od avtomobilizma: 170.000 konstruktorjev, 170.000 lastnikov garaž, 60.000 uslužbencev na bencinskih črpalnicah, 140.000 izdelovalcev karoserij, zračnic, raznih pritisklin itd. Iz tega vidimo, da daje avtomobil najmanj enemu milijonu francoskih delavcev vsakdanji kruh.

Gradnja cest

V nekaj letih bodo v Franciji zgradili omrežje avtomobilskih cest, ki bodo zagotovile prihodnost francoski industriji in omogočile normalen razvoj avtomobilizma. Dežela sama pa se bo, kar zadeva cestno omrežje, dvignila na raven Holandije, Nemčije in Italije. Primerno današnjemu položaju, je tudi geslo francoskih avtomobilistov: hočemo 500 km avtomobilskih cest v enem letu. To je najmanj kar lahko zahtevajo, saj tako stanje cest zahteva vsak dan 30 mrtvih. Čeprav za te nesreče prevečkrat obtožijo avtomobiliste same, je vendarle cesta tista, ki nosi največjo odgovornost. Pred kratkim je neki angleški časnik zapisal v dobro voznikom avtomobilov: voziti po francoskih cestah je prav tako težko kot po afriških dirkališnih stezah. Anglež, ki se izkrca v Ostendu, Nizozemec, ki potuje iz Rotterdama, in Nemec, ki gre iz Hamburga — vsi imajo do obal Mediterana vrsto cest, ki jim delajo potovanje prijetnejše. Francoz pa...

Vsemu se da pomagati. Na podoben način, kot so si pomagali Američani, bi si lahko tudi vsi drugi. Na odseku ceste New York—Philadelphia v zvezni državi New Jersey — so napravili avtomobilsko cesto s štirimi cestnimi pasovi za hiter in počasen promet, in to predvsem zaradi pogoste in hude megle. Tako se je znižalo število mrtvih v prometnih nesrečah na tej cesti za celih 90 odstotkov. Pred dvajsetimi leti so bile ZDA pred istim problemom, kot je danes Francija. Odpravili so ga hitro in uspešno. Kako pa bo v Franciji, tega pa še ne vemo.

Konstruktorji tovarne traktorjev v Minsku so izdelali nov model traktorja na kolesih. Traktor ima vgrajen Diesel motor. Menjalnik ima devet prestav. Zaradi tega se lahko giblje zelo počasi 1,2 kilometra na uro in precej hitro 24,3 km na uro. Motor je vzdignjen nad zemljo skoraj 64 cm visoko. Tako lahko traktor obdeluje tudi polje z visokimi kulturami.

NAŠE NAJSTAREJŠE TOVARNE

OB BRANJU dnevne vesti v »Delu«, da bodo v Oslu na Norveškem kar se da slovesno proslavili 150-letnico njihove tekstilne industrije, se kar nehote utrne vprašanje, **kako** stara pa je naša tekstilna industrija.

Odgovor na tako ugibanje je zares presenetljiv: **letos** poteka 239 let, kar je začela z delom popolnoma mehanizirana bombažna predilnica in tkalnica.

Kakorkoli že pogledamo obe obletnici, četudi nezaokroženi, sta tako častitljivi za razvoj tekstilne industrije v naši deželi, da je o tekstilnih tovarnah treba spregovoriti besedo ali dve.

Pišemo leto 1719

RES, TO SE NI rojstni datum naše tekstilne industrije, toda prav lahko bi bil, če bi Franc Henrik pl. Reigersfeld (Rakovce) dobil zaprošeni privilegij za ustanovitev suknarne v Ljubljani. Dovoljenja zaradi varovanja interesov dru-

gih avstrijskih suknarn — ta domači podjetnik ni dobil. Naj opozorim, da je rodbina tega Rakovca izvirala iz Rakovce pod Joštom pri Kranju.

In že smo v letu 1724

TEGA LETA je začela z delom prva suknarna, ki je pomenila prvo večje podjetje na Slovenskem. Suknarno so ustanovili in bili lastniki do leta 1747 kranjski deželni stanovi.

Povod za ustanovitev te tovarnice so bile predvsem merkantilistične težnje, ki so tedaj vladale v avstrijski državi. Hoteli so, da bi denar ostajal doma, da ne bi kupovali blaga v tujini, ampak ga izdelovali doma, da bi zaposlili domačine in s tem preprečili potepuštvu in revščino. Zgodovinski viri pravijo, da je plačevala kranjska dežela vsaj 150.000 goldinarjev letno za uvoženo suknjo. To je bilo potrebno predvsem za oblačila graničarjev, vojakov v Vojni krajini, ki jih je bila dežela dolžna oskrbovati. To je bil prvi očitni povod za ustanovitev suknarne. Na podlagi teh in takih razlogov so kranjski deželni stanovi res dobili privilegij dne 27. septembra 1724. Zanj so plačali 100 dukatov, kar je bilo takrat zelo veliko.

Drug bolj skrit razlog za tako ilitv začetek obratovanja nove suknarne pa so bile kapitalistične težnje nekaterih takratnih ljubljanskih gospodarstvenikov, predvsem so to bili: že omenjeni Fr. H. Reigersfeld, Jakob Schellenburg, Fr. Anton Muhlbacher in drugi.

Suknarna je pričela v dokaj majhnem obsegu obratovati v srednjeveški hiši kapucinskega predmestja, kjer stoji danes stavba Titova cesta 16 in Dalmatinova št. 2. Hiša je bila last Fr. Ziga Khapusa. Ker stavba ni bila prostorna, za obratovanje večjega podjetja pa celo neprimerna, so važnejše oddelke kmalu premestili v preurejeni mlin na Selu pri Ljubljani. Tam so bile prostorne dvorane, primerne za predilnico in tkalnico pa tudi tekoča voda — Ljubljanica — je bila tik ob tovarniških poslopjih.

Sprva se je suknarna izključno ukvarjala le z izdelavo suknja za vojaštvo Vojne krajine. Potrebe so stalno naraščale. Zato so stari obrat v Ljubljani obdržali, so ga uporabljali predvsem za skladišča surovin in gotovih izdelkov, pa (Nadaljevanje prihodnjič)

BOLEZEN, KI NAS POGOSTO OBISČE

Angina

ANGINE je več vrst; če bolezen takoj ne zdravimo, utegne biti prav nevarna. Pojavlja se predvsem jeseni in tudi spomladi, zato si pogledimo njene znake in kako jo bomo uspešno zdravili.

Kostim je moderen in praktičen. Le zakaj se potem ne bi odločile zanj! Precej veliki žepi, gumbi, ostrji vojaški ovratniki, rahlo nakazan pas — vse to so njegove letošnje značilnosti.

MALI NASVETI

Vodni madeži

Vodne madeže iz svile ali umetne svile odpravimo samo, če vso tkanino namočimo v vodo. Vodne madeže na parketu premažemo z lanenim oljem ali rumenim voskom.

Jekleni noži

Jeklene nože, ki so postali lisasti od sadja, zdrgnemo z lesnim pepelom. Če so madeži zelenega volka, jih zdrgnemo s kisovo ali salmijakovo vodo.

Ptiči

Pomislimo, da je zima za ptiče prav zelo nadležna doba. Zato jim privoščimo malo hrane. Iz maka, kono-plje, lanenega semena in jedrc sončnic lahko pripravimo dobro mešano hrano. Dodamo lahko tudi sušene peške hrušk in jabolk. Tudi neslane ocvirke jedo ptiči prav radi. Krompirja in krušnih drobtin pa v mrazu ne potresajmo, ker prerade zmuznejo.

Ploščice

Ploščice tlaka v kuhinji ali kopalnici ribamo z milnico in najfinejšim peskom za posodo.

Okužba

Povzročijo jih posebni bacili, ki se prenašajo s človeka na človeka s kašljanjem, kihanjem, dihanjem od blizu in z dotikom. Razni bacili so lahko dolgo v mandeljnih in žrelni sluznici, ne da bi bolezen izbruhnila na dan. Ko pa se prehladimo (vdihavamo skozi usta mrzel zrak ali popijemo kaj mrzlega) se bolezen pokaže.

Prva znamenja angine so zbadanje in bolečine v grlu, glavobol in vročina. Tek angine, vse telo je bolno in slabotno. Včasih nam otečejo tudi bezgavke na vratu. Če se ne pričnemo takoj pravilno zdraviti, se lahko napravi ognojek, ki skoraj onemogoča požiranje.

Zdravljenje

Bolnik mora takoj leči, si polagati hladne kisove ali borove ovitke okrog vratu, uživa naj le tekočo, mlačno hrano. S čajem naj vzame vsake tri ure po dve tableti sulfokombina, ki ga dobimo v lekarni. Če se napravi v grlu ognojek, polagamo na vrat vroče kisove ali lanene ovitke, da se predre in izčisti.

Zastarele in kronične angine so često vzrok raznim revmatizmom, ledvičnim in srčnim obolenjem. Vse angine so nalezljive. Bolnik naj pogosto grgrta topel čaj iz dišeče mete ali ajbiša.

Škotski vzorec predvsem radi nosijo solarke in mlažše žene. Tudi model na sliki je zelo mladosten in predvsem primeren športnemu tipu.

Slovarček tujk v tekstilni industriji

● **Satin glase** (saten glase) je znana spreminjasta površnika, barve je navadno olivno zelene, redkeje sive svila in ima v osnovi eno barvo, v votku pa drugo, kar daje na svetlobi spreminjačo se barvisti lesk.

● **Double** (dubl) je sestavljen iz dveh niti, ki sta pretkani druga z drugo. Spodnje blago je navadno redkejšje in karirano, zgornje pa je boljše kakovosti, striženo in česano. Dubl rabimo za izdelavo zimskih plaščev.

● **Hubertus** je dolgo vlaknati in nepremočljivi ločen, namenjen zlasti za lovske

verjeh.

● **Whipcord** (vipkord) je močno volneno v kepru tkan blago za jahalne hlače. To blago je vedno v sivkastih meliranih tonih. Niti so sukane, včasih mešane z bombažem.

● **Krojaški kanafas** je močno kalandrirano in apretirano bombažno ali laneno platno sive, rjavkaste, največkrat modrikaste barve. Rabijo ga krojači za vstavke pri ovratnikih, na ramenih in re-

Recepti

Telečji vampi na laški način

Mehko kuhane vampe zreži na rezance in stresi na olje, kamor si dala sesekljane prekajene slanin in nekaj zrnatostega česna ter drobno zrezanega peteršilja. Praži nekaj časa, nato prilij malo juhe in nekoliko gostega paradižnika ali mezge. Soli in popopravi, še nekoliko popraži, posuj z nastrganim parmezanom, premešaj in serviraj.

Kuhano vino

V lonec vlij 1 liter vina, košček cimeta, 2 klinčka, po okusu tudi malo muškatovega oreščka in približno 30 do 40 dek sladkorja. Ko zavre, vlij v pogreti vrč in daj na mizo.

Tudi v letošnji zimi nas bo krzno toplo spremljalo. Pokrivalo na sliki je iz tvida, obrobljeno pa z dolgodelakim krznom — lisico

Furlanske podobe pri Lovrencu nad Loko

RAZGLED Z OZKEGA HRIBA pod brezniško vasjo naju je poplačal za pehanje navkreber. Tiho so samevale doline pod nama. Polagoma pa so se začeli vzpenjati iz njih proti slemenom Loškega pogorja megleni pajčolani. Zagrnili so trpko pozno jesensko pokrajino v sivkasto bel somrak, nekako tako, kot je zagrnil napol prosojni belež marsikje na Gorenjskem davne podobe na presni ometi. Brala sva, da so že pred leti odkrili takšne podobe — freske slikarjev furlanske skupine iz XV. stoletja tudi pri Lovrencu nad Loko. Njegova cerkva je tik pod vrhom strmega griča, ki straži vhod v Poljansko dolino.

Stolpič sredi smrek in borovcev

Če prvič vidiš stolpič — pokrit s pisano škodlasto streho sredi smrek in borovcev, si kar ne znaš razložiti nenavadne lege. Staro zgodba pravi, da so Brežničani najprej hoteli sezidati cerkev sredi vasi. Toda vse, kar so zanj to tja navozili, podnevi, se je prek noči znašlo na sedanjem kraju. Tako več dni zapovrstjo. Videti je bilo (!), da njihov »patron« ni preveč priljuden, ko pa mu je bil bolj na roko pustiti breg pol ure hoda v stran. Kaj hočete, tudi svetniki imajo svoje muhe!

Drugače revni hribovski podružnici z značilnim »kranjskim prezbiterijem«, se še v marsičem pozna zrela gotika. Spodnji venčni zidec na zunanjih stenah svetišča je izrazit in lepo oblikovan. Prav tako so povsod na zgradbi skrbno obklesani vogelni kamni. Baročna doba je dala drugačna okna, stope in opremo. Čisto nekaj posebnega je napravila tudi iz lope, ker jo je na vseh straneh zazidala in ji pustila le majhna štirikotna okenca.

Veliki oltar — delo kmečkega človeka

Veliki »zlati« oltar s patronom ter z vrsto podrejenih mu svetnikov in angelcev, je pri Lovrencu nenadavno lep, tako kot je pač še vedno lepa prenekateri stvaritev našega kmečkega človeka, ki si je znal po svoje krojiti okus sleherne dobe. Olinati siiki Florjana in svete družine, ki sta obe-

šeni posebej, pa pričata že npr. 1.1479. načeloval mojster Jakob iz Loke. Ni izključeno, da je bil ta mojster Jakob v mlajših letih pomočnik znamenitega stavbarja in kamnoseka Andreja iz Loke. Furlanske podobe pri Lovrencu prikazujejo pasijonski cikel in pohod treh kraljev. Osebe, ki nastopajo v raznih prizorih, so učinkovito razgibane in psihološko prepričljive, čeprav jim niso botrovali niti anatomija niti proporcionalnost in perspektiva.

Najimenoitnejše izmed vseh, kar lahko vidiš pri Lovrencu nad Loko, pa so furlanske freske. Ker so jih morali izpod beleža šele izluščiti, so na mnogih mestih precej poškodovane in nejasne. Toda tisto, kar je ostalo, preseneča s toplimi barvami, z nežno ubranostjo kompozicije in z zelo učinkovitim ter tudi slogovno značilnim okrasjem (furlanski mozaični ornamenti).

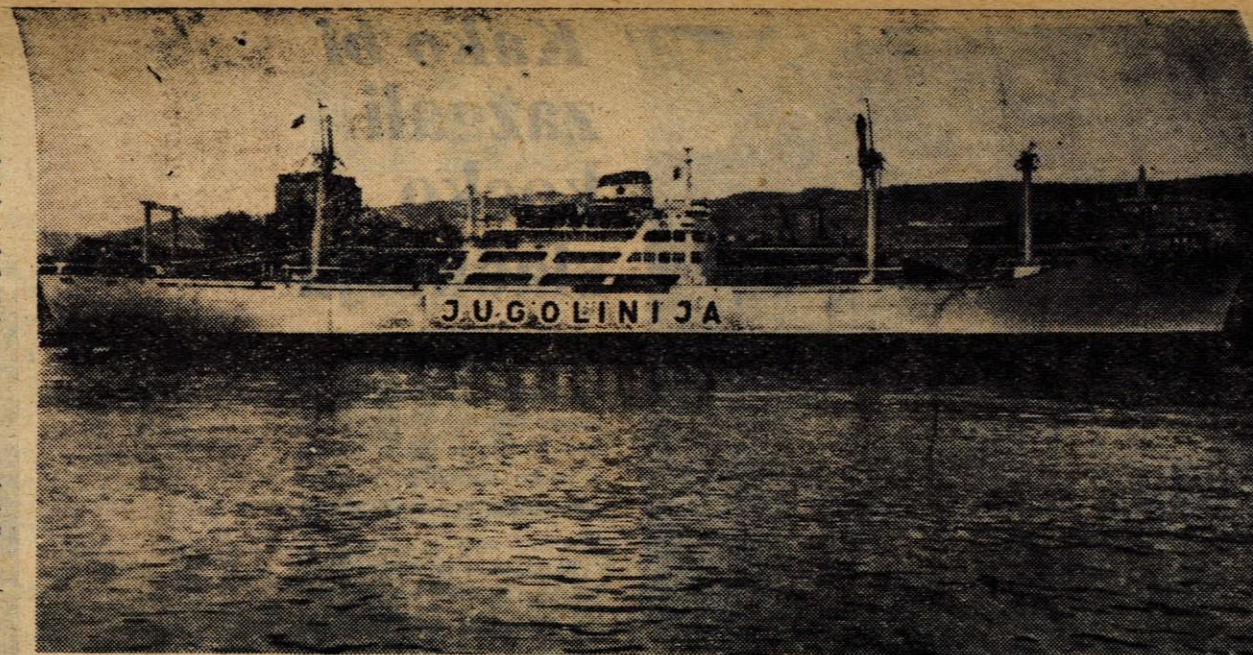
Slikarji »ožje furlanske skupine«

Slikarje tako imenovane »ožje furlanske skupine« pri Lovrencu in še po drugih krajih loške okolice, ostale Gorenjske in celo spodnje Stajerske pa ne pričajo samo o naših srednjeveških, kulturno-umetnostnih stikih s Furlanijo. Stele se v tej zvezi upravičeno sklicuje predvsem na živahne trgovsko gospodarske stike Gorenjske s Furlanijo, pri čemer opozarja na delovanje slovenske bratovščine sv. Hieronima v Vidmu. Prva poročila o tej bratovščini imamo že iz začetka XV. stoletja iz 1.1412. Njen vpliv je izredno narasel v drugi polovici XV. stoletja, ko ji je

Poškodbe na freskah

Za mnoge podobe pasijonskega cikla pri Lovrencu nad Loko bi se dalo domnevati, da so bile poškodovane že kmalu po nastanku. Prek njih so namreč naslikani značilni obrazi, ki jih je verjetno upodobil v prvi polovici XVI. stoletja Jernej iz Loke. Manjši izpod beleža izluščeni odlomki slikarjev na stenah svetišča prav tako spominjajo na Jerneja iz Loke. Nobenega dvoma ni, da so njegovi nekam šegavi in dobrodušni svetniki in svetnice povečini kar čisto navadni loški ljudje obeh spolov in starosti iz okolice, tu in tam morebiti celo kakšen zapit plemič — skratka vse, kar je spadalo v slikarjevo družbeno okolje, in prav to je zanimivo.

Značilna srednjeveška pokrajina je na freski pohoda treh kraljev mestoma dobro ohranjena. Prizor samega pohoda pa je močno poškodovan. Ne vidijo se niti obrazi niti prizori v podnožju, ki so za te upodobitve tako značilni in neredko tudi etnografsko pomembni. Edina izjema je zamorec iz spremstva, ki se je ohranil

Ladja »Jesenice« je sodobna potniško-trgovska ladja, ki redno plove na progi za Severno Ameriko. Zgradili so jo v reški ladjedelnici »3. maj« pred tremi leti.

med konjskimi hrbti. Mož pije iz stariško oblikovane čutare. Toda voda to najbrž ne bo, ker bi drugače ne kazal fige nekemu drugemu, ki ni bil deležen tolikšne slasti. Zanimivo je, da so zrele fige tudi na veji nad zamorčovo glavo. V tem delu je prav verjetno ponazoritev kakšnega ljudskega pregovora oziroma vsaj rekla.

Ali divji mož iz »Kevderca« še vedno išče ženo?

Ko je zima blizu, je dan hitro pri kraju. Zato sva se morala že kmalu popoldne posloviti. Po

zamegljeni in mračni hosti sva se začela spuščati v dolino. Tedaj pa se nama je zazdelo, da z lubniške strani nekdo kliče. Glas je bil zaljubljen, sam vase ujet in brez odmeva. Ali je bil to divji mož iz »Kevderca«, ki v brezupju išče ženo. No, njo je že davno odnesel na svojih rogeh mlad, korenjaški srnjak in se je je otesel v valovih narasle Selščice. Ali pa je divji mož hotel, tako kot nekoč, velevati kmetom kdaj in kako naj sejejo in orjejo? Toda, kaj bi z velevanjem v tem času? Klic je bil preveč zaduščen. Bil je kot tožba zaradi časov, ki jih ne bo več nazaj.

M.G.in M.P.

TRGOVSKA LADJA »JESENICE« V NAŠEM PERISKOPU

»Modri trak« po prvi vožnji

JESENIČANI so svojo ladjo dobili pred tremi leti. Zgradili so jo v reški ladjedelnici »3. maj«. Reško podjetje »Jugolinija«, ki je lastnik te sodobne ladje, je za njo izbralo ime po mestu Jesenicah. Najbrž so se s tem želeli oddolžiti vrlim jeseniškim železarjem, ki so že več let dobavljali težko pločevino za gradnjo naših ladij.

Krst v ladjedelnici Za las je manjkalo

Vsako ladjo pred splavljenjem krstijo. Obred je svečan. Za botra ladje so izbrali takratnega predsednika jeseniške občine Franceta Trevena. Splavili so jo spomladi 1961. Vsa dela na njej so opravili domači graditelji iz Ladjedelnice »3. maj« na Reki. Čeprav je bila ladja potisnuta že spomladi v morje, so jo za prvo vožnjo opremili šele do konca leta. Vmes so si jo poletni na skupinskem izletu ogledali še odborniki obeh zborov jeseniške občine.

Ladja je odplula iz reške luke na prvo pot v Severno Ameriko dan pred Silvestrovim. Od takrat ladja »Jesenice« redno vzdržuje zvezo s Severno Ameriko. Na to progo so jo postavili zaradi hitrosti. Ladja lahko razvije hitrost 18 milj na uro. Razen tega ima dovolj prostora za potnike. Prištevajo jo med potniško-tovorne ladje. Nje na posadka šteje 55 moških.

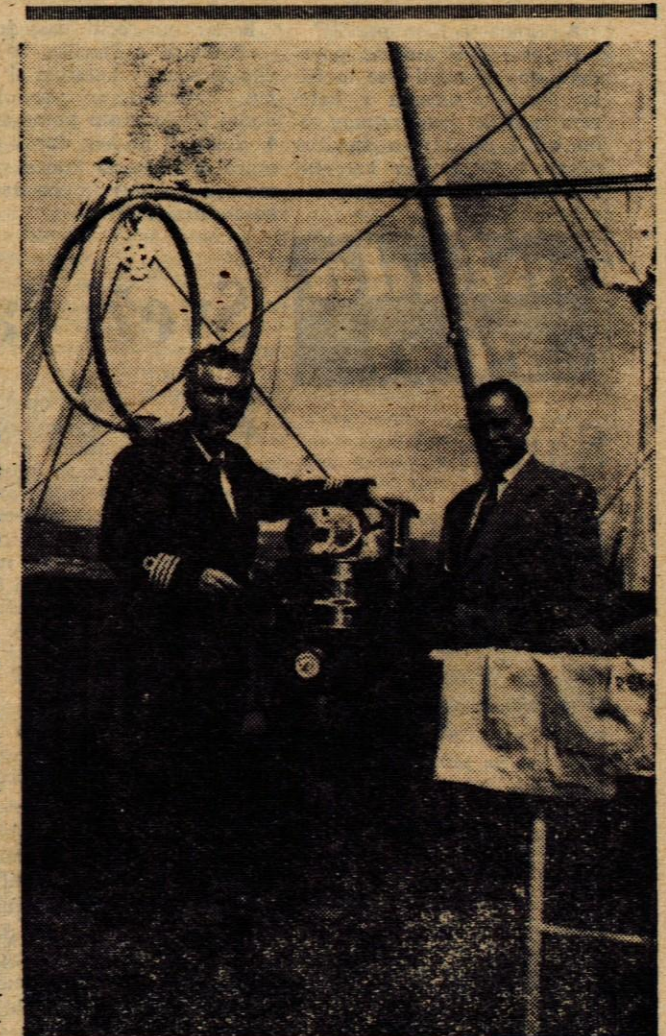
Jeseničan France Treven boter ladje »Jesenice« • Za las je manjkalo, da se ladja ni potopila že med prvo vožnjo • Kdo je kvarnerski »morski volk« • Posadka ladje je že obiskala Jesenice in bližnjo okolico

nje. Na krovu sta bili tudi dve lokomotivi. Pri teh dveh lokomotivah so dan in noč stražili, da ne bi popustile je-klene vrvi. Če bi se pretrgale vrvi na eni lokomotivi, bi morali nemudoma vreči v morje še drugo lokomotivo, da bi tako tovor izenačili.

Ladjo je na tej težki poti rešil njen kapitan Tošo Medanić, ki je v kvarnerskem zalivu znan kot »morski volk«. Ni slučajno, da o njem krožijo na Reki neverjetne zgodbe. Pismonošem zadostuje, da kdo na ovitek pisma napiše »morskemu volku« in zelo zadovoljni. Zakaj resnica je, da pomorščaki bolje poznajo svetovna pristanišča in vele mesta kot domače kraje.

Ladja »Jesenice« si je že na prvi vožnji pridobila »modri trak« kot najhitrejša ladja.

Zdravko Tomažej

Kapetan ladje Tošo Medanić in njegov boter France Treven na krovu ladje »Jesenice« pri navigacijskih napravah. Oba vzdržujeta pisemske stike.

Naš roman

Domislila se je, da je tedaj v njegovih očeh videla izraz sovraštva, ki ne pozablja.

»Tedaj ne razumem, čemu me kličeš?« je slišala Joachimovo vprašanje.

»Denar potrebujem,« je odgovorila.

»Herbert ima torej prav,« je rekel. »Menil je, da imaš premalo denarja in boš morala kmalu odnehati. Dejal sem mu, da v to po mojem mnenju ne kaže računati; če si to storila, si poprej pripravila temeljit načrt.« Umolknil je in jezo končal: »Tako sem se torej zmotil.«

»In spet se motiš, Joachim,« je rekla z glasom, polnim posmeha. Hudo rada ga imam, če se jezi name. Oh, ko bi le vedel, kako rada ga imam, če se jezi name. »Ne nameravam odnehati. Še pomislila nisem, da bi odneha. Želi je, da bi mi dal nekaj denarja in bi mi ne bilo treba odnehati.«

Napeto je čakala, kaj bo odgovoril. Sem šla predaleč? Je preočito, da mu dajem priložnost? Mu želim pustiti upanje, da bo nekega dne ljubil žensko, ki ni več njegova tajnica? »Motite se Patrick!« sem svarila pred nekaj urami »ta moški dobro ve, kaj sme od vas pričakovati.« »Morda«, je odgovoril, »vendar nisem več njegov

ujetnik. Lahko ukrepam.« V tem je razlika med črnim malim hudičem in menoj: jaz nisem več Joachimova jetnica, vendar me niti najmanj ne mika, da bi mu karkoli storila. Spomnila se je, kako je dejala Patricku: »Pa vendar se bojiš!« V tem trenutku med pogovorom z Joachimom, je Franziska doumela O'Malleyeve nagibe. Njegov strah ne več kot on sam. Ve, da je še vedno Kramarjev ujetnik. Moriti mora, ne zato, da bi si spet pridobil čast, te mu ne bo prineslo niti maščevanje, temveč zato, da ne bo več Kramarjev ujetnik. Toda jaz, jaz nisem več Joachimova jetnica. Nisem več njegova jetnica, ker se mu nočem maščevati, ker se ga ne bojim več, ker mu želim celo spet nuditi priložnost. Poglobila se je, da bi do kraja pretehtala misli, iako je preteklo nekaj sekund, preden je v podzvesti sprejela Joachimov odgovor.

»Denarja ti ne nameravam poslati,« je rekel. »Poslal ti bom vozovnico Benetke — Dortmund.« In z glasom, ki je mejil na sovraštvo, je pristavil:

»Razume se, da bo spalnik.«

Pravzaprav bi lahko odložila slušalko. Prav tam sem kot predvčerajšnjim popoldne s Herbertom, ki je govoril o »obratni nezgodi«. Moški Herbertove in Joachimove vrste poznajo le obratne nezgode. Toda tudi pri Herbertu sem spraševala delj kot do konca. Kaj sprašujem Joachim?

»Mar res misliš, Joachim,« je vprašala, »da bi se lahko tako nadaljevalo?«

»Tako se bo nadaljevalo,« je odgovoril. »Vselej ti je bilo zelo všeč.«

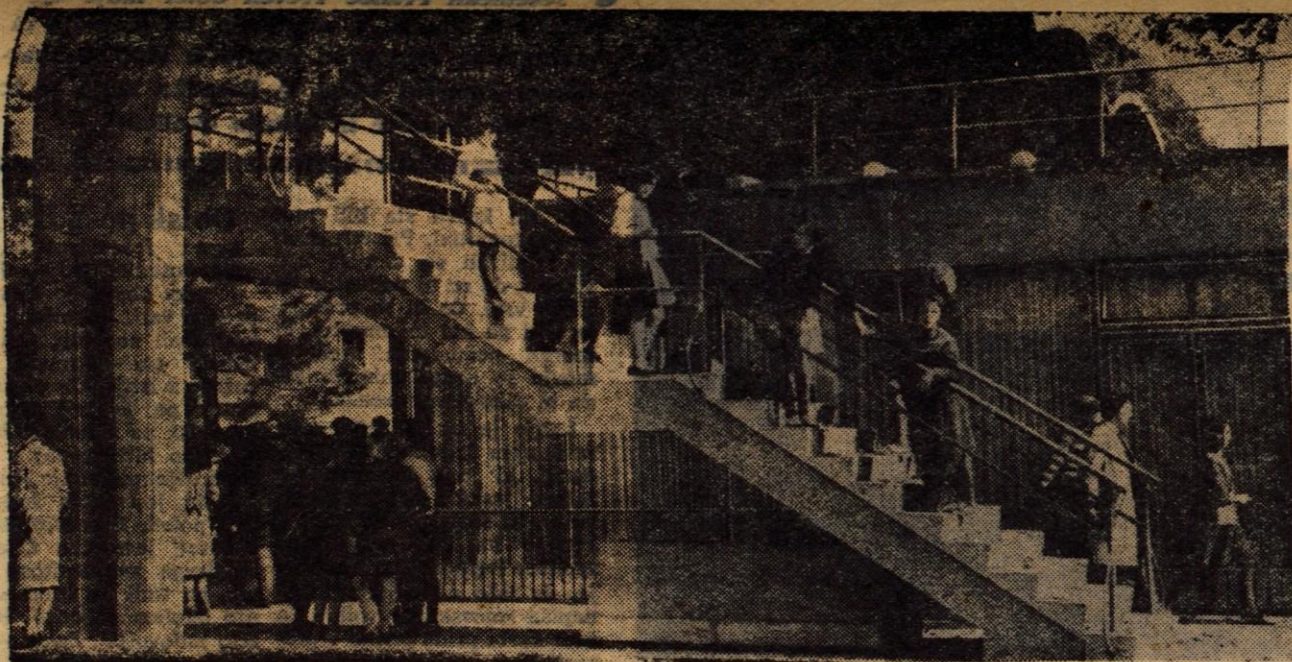

A. A. BEG

Čutila je rdečico, ki ji je zalila obraz celo tukaj, kjer je bila sama. Prav ima. Vselej mi je bilo zelo všeč. Do zadnjega mi je bilo vselej zelo všeč. Čeravno ni bilo nikdar preveč veselo, prej

žalostno, zlasti pozneje, mi je bilo zelo všeč. Potem si je dejala, da je to Kramerjeva metoda. Kramer je zmagal, ker je dal svoji žrtvi čutili, kako dragoceno je življenje. In življenje je to, kar ljubimo. Nasilje ljudi Kramerjeve in Joachimove vrste je bilo uspešnejše kot nasilje mučiteljev. Računal je s tem, kar je Patrick imenoval »imenitno odkritje«. S tem, da se samodejno navijamo.

Potem se zgodil čudež in otesla se je nasilja. Čudež je bil v tem, da se je nenadno spomnila, da bo morda dobila otroka. Z enim samim korakom je prek občutja, ki ga je doslej dojemala le kot strah, stopila v prostost. Nima prav. Tako gre dalje. Otroka bom dobila, zato ne pojde tako dalje. Zato, ker bom morda dobila otroka. Napačen trenutek si je izbral za nasilje. Nisem več to, kar potrebuje Kramer in Joachim: žrtev z zvezanimi rokami. Človek sem, ki se ne razvija več samodejno. Čeravno bom trpela, čeravno ne morem več izbirati, mi ni treba več početi tisto, kar mi je bilo všeč. Rdečica sramu na njenih licih se je že zdavnaj sprevrgla v rdečico zadrege; Franzisko so zmedle osupljive misli, ki so se vrtele krog novega občutja, ni jih mogla več razvozlati, vendar je razločno zaznala, da je svobodna.

Kako bi zažgali kocko sladkorja

POD BESEDO »kataliza« razumemo v kemiji spremembo bo substance z materijo, ki ostane nespremenljiva. Ta zakon kemije se lahko dokaže s kocko sladkorja, nekoliko cigaretnega pepela in vžigalico.

Torej, kako boste izvedli ta poizkus: najprej vzemite kocko sladkorja in poskušajte jo vžgati z vžigalico. Tako si vam prav gotovo poizkus ne bo posrečil. Če pa boste kocko sladkorja predhodno povaljali v cigaretnem pepelu in jo zatem vžgali z vžigalico, boste videli, da bo sladkor vzplamtel in v kratkem bo kocka zgorela. V tem slučaju je vlogo »katalizatorja« odigral pepel.

Magična igra števil

SEZNANILI VAS BOMO z neko zelo zanimivo igro s številkami, s katero se boste lahko postavili pred prijatelji in prijateljicami. Prav z vsakim lahko stavite, da mu boste točno povedali dan rojstva.

Kako boste to napravili? Najprej mu morate povedati, naj si misli dve številki: številko meseca v katerem je rojen (po vrstnem redu od 1 do 12) in številko dneva v mesecu, v katerem je rojen.

Potem mu recite naslednje. »Pomnoži s številko 5 številko meseca, v katerem si rojen. Potem temu produktu dodaj 6. To vsoto pomnoži s 4, dodaj 9 in kar dobiš pomnoži s 5. In na koncu vsemu temu dodaj število dni v katerem si rojen.«

Pustite mu nekoliko časa, da vse to izračuna. Potem ga zaprosite, da vam pove končni rezultat.

Ko izveste to število, mu v mislih odštejte 165. Tako vam poslednji dve številki povesta dan rojstva in prvi dve, oziroma prva, mesec v katerem je rojen. Na primer, če je rezultat 989, če odštejete 165 dobite 824. Tako boste vedeli, da je rojen 24-ega dne, osmega meseca, to je 24. avgusta.

Škofjeloški šolarji čakajo po pouku na avtobusni postaji, da se odpeljejo na svoje domove. Po njihovih obrazih je videti, da so že vsega naveličani. Kam se bodo zatekli, ko ne bo več prostora na soncu?

Ali veste...

- da je naočarka strupena kača, ki živi v južnih delih Azije, južne Indije, na Kitajskem in na Ceylonu. Naočarka ima ovalno glavo, razdražena napihne vrat in na njem se prikažeta dve lisi, podobni naočnikom. Zaradi pika naočark umre letno 80.000 do 100.000 ljudi. Indijski fakirji jih lovijo, jim piskajo, naočarke pa plešejo, to je dvigujejo glavo.

- da je sekretar ptica, ki pripada po kljunu ujedam po trupu, nogah in načinu življenja pa močvirnicam. Živi po vsej Afriki. Kačar je dolg 1,25 m. Napada tudi 2 m dogle kače in tudi najsrdečje strupene kače.

- da so termiti velike žuželke, prebivavci vročih krajev. Njihova gnezda dosežejo tudi do 5 m višine in obsegajo do 20 m. Kraljica — samica ima važno nalogo, da znese 80.000 do 100.000 jajčec dnevno v celoti nekoliko milijonov. So veliki škodljivci, ker uničijo vse, do česar pridejo. V Afriki izkoriščajo termita za gradnjo cest.

- da je trnjača morska riba, ki tehtata do 30 kg. Ima dva električna organa in električni udarec uporablja za obrambo, hkrati pa tako pobije plen.

peval. Po nekaj dneh bi lju di zopet odpeljal v domovino. Prijateljem bi pripovedoval o prelepih deželah sveta. Ko bi prejel prvo plačo, bi jo vložil v hranilnico in ko bi imel dovolj denarja, bi si kupil avto. Z njim bi se odpeljal proti morju. In potem... potem bi zopet z letalom pohitel v tuje kraje.

Branko Brovč,
5. razred
osnovne šole
Preddvor

mlada rast

Sanje mladosti

Sanjam o soncu na nebu
o vetru, ki trave rahlja.
Obujam spomine srebrne,
shodili so iz srca.
O temni noči sanjam;
večkrat sedel sem, bedel
pod luno na nebu
in zvezde do zadnje preštel.
Nocoj pa je zvezd preveč,
omagal sem ta dan,
štel do jutra, do zarje
zaman in zaspan.
Maham soncu na nebu,
jutru, ki trave rahlja.
In objokujem spomine srebrne;
shodili so iz srca...

Stanko Razinger
6. a. raz. osn. šole
»Prežihov Voranc«
Jesenice

Sveži časopisi

Ko so nekega popoldne prodajavci časopisov v nekem nemškem mestu začeli glasno kričati: posebna izdaja »svežih časopisov«, so jih mimoidoči kupovali, prepričani, da — kot običajno — kupujejo zadnje, najnovejše vesti. Toda »sveži časopisi« so bili tokrat sveži v pravem smislu besede. Še tisto jutro so bili topoli, ki so rasli na obronku nedaleč od mesta.

Ta zanimiv poskus je izvedla mestna tovarna papirja, da bi pokazala hitrost svoje proizvodnje.

Zjutraj ob 7 uri 35 minut so posekali topole, nedaleč od mesta in jih prepeljali v tovarno. Tu so jih obdelali, sesekali na dele in jih dali v kotel, kjer so jih s pomočjo kisline pretvorili v celulozno kašo. Potem so dobljena vlakna potovala od stroja do stroja. Tu so jih mleli, stiskali, belili, cedili, rahljali, sušili in ob 9 uri in 34 minut je bil s poslednjega stro-

ja snet valj z debelo plastjo papirja.

Iz tovarne papirja je bil hitro prenešen v tiskarno, ki je takoj pustila v pogon svoje rotacijske tiskarske stroje in že ob 10. uri popoldne so prodajavci naznanili zares posebno izdajo, povsem »svežih časopisov«. Od surovih topol do časopisa ni bilo potrebno več kakor 145 minut.

Kaj bom...

Sedel sem ob potočku in s kamenjem gradil jez. Začel sem razmišljati, kaj bi postal.

Domislil sem si, da bi postal pilot. Vozil bi ljudi na dolga potovanja. Bili bi me veseli, čakali bi me na letališču in me pozdravljali. Vsak dan bi vozil ljudi iz države

v državo. Videl bi mnogo dežel. Ogledal bi si tuja mesta in vasi. Spoznal bi veliko letališč, veliko ljudi. Vozil bi jih na izlete v daljne tuje kraje, kjer so rumena polja in zeleni nasadi banan. Jedel bi sladke sadove, kokosov oreh, hodil bi med nashdi nenavadnih cvetic in pre-

Kriza in upi

Velika petorica

Dokazi za tako trditev so hitro pri roki. Prvič: leta 1962 so Japonci posneli »samo« 375 filmov — 535 v prejšnjem letu. Drugič: celotno število obiskovalcev je bilo leta 1962 za 50 odstotkov nižje od števila v komercialno najuspešnejšem letu 1958. Tretjič: novi Kurosawin film »Pekel in nebo« ima izreden obisk in je v prvih dveh tednih prikazovanja prinesel več kot njegova filma »Telesna straža« in »Sanjuro« skupaj!

Ta zadnji razlog se morda zdi čuden. Vendar, če iščemo vzrok za tak uspeh novega Kurosawinega filma (ki je sicer dober, toda ne med najboljšimi mojstrovimi deli) v primerjavi z drugimi japonskimi filmi, ki jih zdaj vrtijo, bomo hitro ugotovili, da leži v nizki splošni ravni njegovih tekmecev. Če je leta 1954 dala Japonska 15 prvovrstnih filmov, jih bo zgodovinar leta 1963 s težavo našel pet.

Kaj pa pravzaprav nudi japonskemu gledavcu pet velikih filmskih družb v svojih kinematografih? »Toei« še vedno ponuja serijske vitezke filme in detektivke. »Nikkatsu« mladoletno prestopništvo. »Sočiku« solzave družinske drame o poštenih dekletih v velikem svetu. »Dajei« ljubezenske komedije. »Toho« pa poučne spektakle o problemih najmlajših.

JAPONSKA je domovina tradicije in tudi japonski film se razvija v senci tega ne vedno prijetnega dejstva. Sicer bo japonska kinematografija tudi letos po številu filmov prekosila vse druge, vključno indijsko, in bo po drugi strani spet dobila povrnjene vse stroške, pa še čeden dobiček povrh, samo od domače publike. Toda kljub temu japonski film ne more skriti materialne krize, v katero počasi brede, še manj pa seveda svoje kvalitetne krize, v katero je že zabredel.

Na Japonskem silno ljubijo red in tako je tudi »velika petorica« prepričana (ali je vsaj bila), da je najvažnejše za uspeh, ustvariti si lasten profil in na ta način razdeliti celotno publiko na pet delov, od katerih bo vsak hodil samo v kinematografe »svoje« družbe. Tako so si izbrali vsak svojo zvrst in že celo desetletje delajo skoro brez izjeme filme te zvrsti. Pri tem so pač pozabili, da imajo Japonci radi red — in so dolgo res pohlevno hodili v isti kinematograf gledat enake filme — da pa Japonci tudi rastejo in dozorevajo, posebno mladina, in se tako počasi naveličajo vsak dan iste čorbe.

Nova imena

Ker se je to že začelo dogajati, si vodstvo omenjenih petih družb na vse načine prizadeva, da bi spet izboljšalo položaj — med drugim celo tako, da skušajo delati boljše filme. V teh prizadevanjih je razveseljivo dejstvo, da so prvič v svojem obstoju začele odpirati vrata mladim režiserjem in prepuščati samostojno snemanje filmov nadarjenim novoprišlecem, ne da bi jim bilo treba pred tem preplezati vso dolgo lestvico, kot je bilo to doslej.

Družba »Sočiku«, ki je skrbno bedela nad moralo mladine, je tako nenadoma zaupala povsem neznanemu Masahigu Narusawi, da je posnel prijetno nemoralno grenko-sladko komedijo »Te-lo« o dekletu, ki se ne zave,

da prav njena seksualna intenzivnost odganja moške. Že lani pa je prevzela distribucijo odličnega »Polnega življenja« Susumuja Hanija.

Družba »Toei«, ki ima najbolj vdano publiko šolskih otrok in na pol pismenih, se je odločila, da ji vedno spornih Tadaši Imai posname »Kruke zgodbe o Bušidu«, zgodbo treh generacij: od samuraja do kamikaze.

Družbi »Nikkatsu« je prizadejal velik udarec idol mladine Judžiro Išihara, ki je bil deset let njena last in najzanesljivejši vir njenih dohodkov. Sedaj se je Išihara odločil ustanoviti svojo neodvisno družbo, »Nikkatsu« pa išče fantiče, ki bi mu bili podobni (imel je srčka ne zajčje zobke). Zanašajo se tudi na svojega »japonskega Johna Waynea« — Joeja Šišido, medtem ko z mladim režiserjem Kirirom Urajamo niso imeli sreče (lani je pogorel v Cannesu s »Kupolo«).

Družba »Dajei«, ki je v svoji programski politiki kolikor toliko prožna, se je priključila mednarodni »spektaklomaniji« in posnela več tovrstnih filmov na 70-mm trak — med njimi »Budo« in »Kitajski veliki zid«, ki pa nista imela pričakovanega rekordnega uspeha. Čeprav je pri tej družbi nastal »Rašomon« in čeprav je tu veliki Mizoguchi imel proste roke — imajo njeni režiserji zdaj slabe dneve in morajo snemati, kar jim dajo. Tako celo odlični Kon Ičikava po svojem finančno neuspelem »Grehu« iz življenja malo znane japonske kaste parijev.

Nasilje se zelo pogosto pojavlja v japonskem filmu, ne najmanj zaradi njegove komercialnosti. Drugačen, kritičen namen je imelo nasilje v letošnjem Kobajašijevem cineskem filmu »Harakiri«.

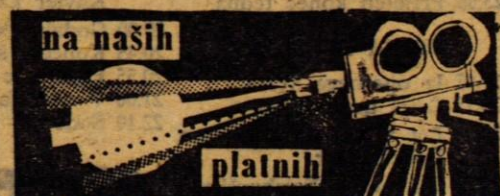
Povprečna raven filmov je najvišja pri družbi »Toho«, morda zato, ker je prevzela novi ameriški producerski sistem. Imajo pa seveda tudi distribucijske pravice do filmov neodvisnega Akire Kurosawe, pa še njegovega učenca Hisamitsuja Horikawe, čigar novi film »Črno in belo« je zelo dobra detektivka.

Upanje neodvisnih

Velika petorica filmskih družb ima v svojih rokah vse filmske ateljeje in vse kinematografe na Japonskem. Ta svoj monopolni položaj družbe tudi dobro izrabljajo in zato ima večina neodvisnih ustvarjalcev kaj slab položaj. Izjema je pač Kurosawa, čigar ime je na Japonskem že zagotovilo za finančni uspeh. Drugače se je godilo na primer odličnemu (v Moskvi nagrajenemu) neodvisnemu »Golemu otoku«, ki so ga predvajali le v nekaj zakonitih dvoranah. Se slabšo usodo pa je imela »Zanka« Hirošija Tešihagave, ki so jo vrteli v vsega treh kinematografih.

Najboljša pot k neodvisnosti je seveda samostojna producerska družba, toda to si lahko privoščijo le najboljši. Med njimi je razen že omenjenega idola mladine Judžira Išihare tudi svetovno znani igravec Toširo Mifune (slaven iz Kurosawinih filmov), ki je nazadnje na Filipinih v trojni vlogi producenta, režiserja in glavnega igralca posnel vojni film »Dediščina petsto tisočih«.

V teh (vedno številnejših) neodvisnih filmih je tudi glavni del odgovora na vprašanje, kaj japonski film kljub vsemu še drži nad večno drugorazrednostjo indijskega filma, nad patetičnostjo filipinskega filma in nad puhlostjo kitajskega filma (iz obeh Kitajsk). Obenem pa to dejstvo daje upati na ponoven preporod japonskega filma, na ponovitev »zlate dobe« v letih 1953—58 — zakaj dokazuje, da Japonski ne manjka nadarjenih filmskih ustvarjalcev, ampak ji je samo treba prerasti sedanji monopolistični sistem filmske industrije. Kar pa seveda ne bo tako lahko.

»TRIGLAVSKE STRMINE« so še danes ne samo zgodovinsko zanimiv, ampak tudi prijeten drugi slovenski celovečerni igrani film. Ustvaril ga je pionir slovenskega filma Metod Badjura v sodelovanju z ženo Milko Badjuro, režiserjem Ferdom Delakom, pisateljem Janezom Jalnom, igralcem Danilom — Cerarjem in znanimi planinci Zupančičem, Copom, Potočnikom in Marinkovo.

»SEJEM V TEXASU« režiserja Joséja Ferrerja je tretja filmska verzija popularne ameriške glasbene komedije Oscarja Hammersteina. V filmu igrajo in pojejo Pat Boone, Bobby Darin, Pamela Tiffin, Ann-Margaret in odlični komik Tom Ewell.

»NEVESINJSKA PUSKA« po zgodovinskih spektaklih že dobro znanega režiserja Žike Mitrovića je zgodba iz hercegovaške vstaje proti Turkom. Igrajo Miha Baloh, Jovan Miličević, Tatjana Beljakova, Vladimir Medar, Bata Živojnović in Petre Prličko.

RADIJSKI

SPORED

VELJA OD 26. NOVEMBRA DO 1. DECEMBRA

Poročila poslušajte vsak dan ob 4.05., 5.05., 6., 7., 8., 10., 12., 13., 15., 17., 22., 23., in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30. uri. Ob nedeljah pa ob 6.05., 7., 9., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30. uri.

SOBOTA

- 8.05 Vedre melodije za konec tedna
- 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo
- 9.25 Mladina poje
- 9.45 Solistična zabavna glasba
- 10.15 Kar po domače...
- 10.35 Novejša zborovske skladbe francoskih komponistov
- 11.00 Pozor, nimaš prednosti
- 12.05 Zabavna glasba
- 12.15 Radijska kmečka univerza
- 12.25 Srbske narodne pesmi in kola
- 12.40 Lepe melodije
- 13.30 Glasbeni sejem
- 14.35 Naši poslušavci čestitajo in pozdravljajo
- 15.15 Zabavna glasba
- 15.40 Pred mikrofonom so naši amaterji
- 16.00 Vsak dan za vas
- 17.05 Gremo v kino
- 17.35 Pesmi in plesi narodov Jugoslavije
- 18.00 Aktualnosti doma in v svetu
- 18.10 Recital znamenitih pevcev
- 18.45 Novo v znanosti
- 19.05 Glasbene razglednice
- 20.00 Posnetki javne narodne zabavne matineeje v Trbovljah
- 21.00 Sobotni ples
- 22.10 Oddaja za naše izseljence
- 23.05 Prijeten konec tedna

DRUGI PROGRAM

- 19.05 Iz opernega sveta
- 20.15 Četrta ure oddiha
- 20.45 Pet minut z orkestrom Bob Parker
- 20.50 Odmevi s Salzburškega festivala 1963
- 22.10 Zapešimo v sobotno noč

NEDELJA

- 6.00 Dobro jutro
- 6.10 Dnevni koledar
- 6.30 Napotki za turiste
- 7.40 Pogovor s poslušavci
- 8.00 Mladinska radijska igra
- 8.33 Iz albuma skladb za otroke

- 9.05 Naši poslušavci čestitajo in pozdravljajo — I.
- 10.00 Se pomnite, tovariši
- 10.30 I. zabavno glasbena matineeja — prenos z Jesenic
- 11.30 Nedeljska reportaža
- 11.50 Solistični instrumenti zabavne glasbe
- 12.05 Naši poslušavci čestitajo in pozdravljajo — II.
- 13.30 Za našo vas
- 13.50 Koncert pri vas doma
- 14.10 Voščila za 29. november
- 15.05 Strani iz ruske glasbe
- 16.00 Humoreska tega tedna
- 16.20 Naš glasbeni avtomat
- 17.14 Radijska igra
- 18.25 Glasba iz znamenitih oper
- 19.05 Glasbene razglednice
- 20.00 Izberite svojo melodijo
- 21.00 Ob 50-letnici rojstva skladatelja Benjamina Brittna
- 22.10 Zapešite z nami
- 23.05 Majhna revija ameriške komorne glasbe

DRUGI PROGRAM

- 12.00 Nedeljski koncert ob dvanajstih
- 13.10 Slavni pevci v priljubljenih operah
- 14.00 Tisoč pisanih taktov
- 14.30 Pesnik daljnega severa
- 15.05 Iz naše zabavne fonofeke
- 19.05 Simfonija št. 2
- 19.32 Plesni orkester Kavier Cugat
- 20.00 Godalni kvartet
- 20.45 Koncert št. 7
- 20.55 Fuga v c-molu
- 21.00 V nedeljo zvečer
- 22.10 Sodobne partiture

PONEDELJEK

- 8.05 Pol ure za instrumentalne soliste
- 8.35 Peli nam bodo ženski vokalni kvartet in fantje na vasi
- 8.55 Za mlade radovedneže
- 9.25 Sestanek z orkestrom Ferez Prade
- 10.35 Naš podlistek
- 10.55 Zabavni orkester Percy Faith
- 10.15 Prizor iz I. dejanja Gioconde

- 11.00 Pozor, nimaš prednosti
- 12.05 Zabavna glasba
- 12.15 Kmetijski nasveti
- 12.25 Igra ansambel Veseli hribovci
- 12.40 Lepe melodije z zabavnim orkestrom Sammy Kaye
- 13.30 Glasbeni sejem
- 14.35 Naši poslušavci čestitajo in pozdravljajo
- 15.15 Zabavna glasba
- 15.45 S knjižnega trga
- 16.00 Vsak dan za vas
- 17.05 Glasbena križanka
- 18.00 Aktualnosti doma in v svetu
- 18.10 Zvočni mozaik
- 18.45 Peta sodobna medicina
- 19.05 Glasbene razglednice
- 20.00 Skupni program JRT
- 22.10 Bagatele za klavir
- 22.15 Skupni program JRT
- 23.05 Literarni nohturno
- 23.15 Plesna glasba

DRUGI PROGRAM

- 19.05 Začetni tečaj angleščine
- 19.20 Operni ansambli starega in novega sveta
- 20.10 Zvočni portret ansamblov
- 20.45 Astrazioni opus
- 21.00 Za oddih in za zabavo

TOREK

- 8.30 Veliki zabavni orkestri
- 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo
- 9.25 Uvertura in arije iz Mozartovih oper
- 10.15 Popevke in godala
- 10.45 Pet klavirskih skladb
- 11.00 Pozor, nimaš prednosti
- 12.05 Zabavna glasba
- 12.15 Radijska kmečka univerza
- 12.25 Instrumentalni ansambel Srečka Dražila
- 12.40 Lepe melodije
- 13.30 Simfonična suita
- 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo
- 14.35 Narodne pesmi iz raznih pokrajin Slovenije
- 15.15 Zabavna glasba
- 15.30 V torek na svidenje
- 16.00 Vsak dan za vas
- 17.05 Koncert po željah poslušavcev
- 18.00 Aktualnosti doma in v svetu
- 18.10 Kolektivi — kolektivom
- 18.25 Plesni orkester RTV Ljubljana in njegovi solisti
- 18.45 Na mednarodnih križpotjih
- 19.05 Glasbene razglednice
- 20.00 Zbor JLA poje
- 20.20 Radijska igra
- 21.20 Serenadni večer
- 22.10 Glasbena medigra
- 22.15 Skupni program JRT
- 23.05 Nočni kaleidoskop

DRUGI PROGRAM

- 19.05 Tečaj makedonskega jezika
- 19.20 Iz partitur zabavnega orkestra RTV Ljubljana
- 19.30 Veliki violinisti
- 19.56 Fantazija za kitaro
- 20.00 Po svetu jazza
- 20.45 Zveneče kaskade
- 21.15 Skupni program JRT

SREDA

- 8.05 Opera in balet
- 8.55 Pisani svet pravljic in zgodb
- 9.25 Glasba ob delu
- 10.15 Ljudski zvoki s švicarskih planin
- 10.45 Človek in zdravje
- 10.55 Glasbena medigra
- 11.00 Pozor, nimaš prednosti
- 12.05 Zabavna glasba
- 12.15 Radijska kmečka univerza
- 12.25 Slovenske narodne
- 12.40 Lepe melodije
- 13.30 Od Triglava do Ohrida
- 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo
- 14.35 Pozdravi za Dan republike
- 15.15 Zabavna glasba
- 15.40 Dvajset minut s komornim orkestrom RTV Ljubljana
- 16.00 Vsak dan za vas
- 17.05 Friderik Chopin
- 17.35 Iz fonoteke radia Koper
- 18.00 Aktualnosti doma in v svetu
- 18.10 Jugoslovanske partizanske pesmi
- 18.25 Jesenski ognji
- 18.45 Ljudski parlament
- 19.05 Glasbene razglednice
- 20.00 Claude Debussy v dveh komornih zasedbah
- 20.30 Reprodukcijske posnetkov aranžerskega večera Maria Rijavca
- 22.10 Večer baročne glasbe
- 23.05 Literarni nohturno
- 23.15 Plesna glasba

DRUGI PROGRAM

- 19.05 Tečaj ruskega jezika
- 19.20 Otroška simfonija
- 19.32 Od tria do plesnega orkestra
- 20.05 Neznani mojstri renesanse
- 20.45 Islamey
- 20.55 Mednarodna radijska in televizijska univerza
- 21.10 Serafina ali nema apotekarica — opera

ČETATEK

- 8.05 Jutranji divertimento
- 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo
- 9.25 Venec melodij za 29. november
- 10.15 Pihalne godbe za 29. november
- 10.30 Pet minut za novo pesmico
- 11.00 Pozor, nimaš prednosti
- 12.05 Zabavna glasba
- 12.15 Radijska kmečka univerza
- 12.25 Trio Slavka Avsenika
- 12.40 Lepe melodije
- 13.30 Glasbeni sejem
- 14.35 Naši poslušavci čestitajo in pozdravljajo
- 15.15 Zabavna glasba
- 15.40 Literarni sprehod
- 16.00 Vsak dan za vas
- 17.05 Majhni zabavni ansambli
- 17.15 Turistična oddaja
- 18.02 Trinajst minut domačih napevov
- 18.15 Veliki zabavni orkestri
- 18.40 Med delom in učenjem

19.05 Glasbene razglednice

- 20.00 Orkester RTV Ljubljana z novim popularnim sporedom
- 20.30 Zgodovina in sedanost
- 21.00 Naši koncertni plesi
- 21.20 Jugoslovanske popevke
- 22.10 Nokturno v as-duru
- 22.15 Skupni program JRT
- 23.05 Naši ansambli igrajo za ples

DRUGI PROGRAM

Ni sporeda

PETEK

- 7.15 Delovni kolektivi — delovnim ljudem
- 8.00 Veseli tobogan
- 9.05 Zabavna glasba
- 10.00 Z melodijami po Sloveniji
- 10.40 Naše gospodarstvo letos in prihodnje leto
- 11.00 Iz jugoslovanske simfonične glasbe
- 12.05 Ob vedrih zvokih
- 12.35 Z domačimi ansambli v ritmu valčka in polka
- 13.10 Obvestila in zabavna glasba
- 13.30 Lepe melodije igrajo veliki zabavni orkestri
- 14.00 Rezervirano za prenos republiške finalne nogometne tekme
- 16.00 Malo instrumentov — veliko glasbe
- 16.15 Tri dni v Opatiji
- 17.05 Baltepe — poje zbor Slovenske filharmonije
- 17.25 Pisana paleta
- 18.00 Žive vezi
- 18.20 Koncert za violino in orkester
- 19.05 Zvočne razglednice za praznik
- 20.00 Don Kihot — opera
- 22.10 Zabavna glasba
- 23.05 Plesna glasba

DRUGI PROGRAM

- 12.00 Iz velikih vlog jugoslovanskih opernih pevcev
- 13.10 Ljudski napevi v delih Belega Bartoka
- 13.35 Znamentje opere predigre
- 14.00 Naši mladi virtuoz
- 14.20 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji
- 15.05 Moja domovina
- 16.30 Odlomki iz Egkove opere »Carobne gorle«
- 17.30 V vedrem tonu
- 17.28 Med mojstri slovenskega baroka in klasicizma
- 18.00 Žive vezi
- 18.20 Zabavni orkestri in solisti naših radijskih postaj
- 19.05 Ob prazniku — dve premieri
- 19.25 Ljubezen — balet
- 19.55 Sproščeni zvoki
- 20.45 Srečanja s kitaristom Eddyjem Duanom
- 21.00 Zrnc peska — radijska igra
- 21.40 Po tipkah in strunah
- 22.10 Glasbena družina Bach

Kranj »CENTER«

23. novembra — ameriški barv. film DVOBOJ NA SONCU ob 15.45, 18. in 20.15
premiera amer. barv. CS filma SEJEM V TEKSASU ob 12.30
24. novembra — ameriški barv. film DVOBOJ NA SONCU ob 13.50, 16. 18.10 in 20.20
25. novembra — ameriški barv. CS film SEJEM V TEKSASU ob 16., 18. in 20. uri
26. novembra — ameriški barv. CS film SEJEM V TEKSASU ob 16., 18. in 20. uri

Kranj »STORŽIČ«

23. novembra — francoski film ŽIVETI SVOJE ŽIVLJENJE ob 16., 18., 20. uri, premiera barv. CS filma SEJEM V TEKSASU ob 22. uri
24. novembra — nem. barv. CS film OD ALJASKE DO MEHIKE ob 10. uri, amer. barv. CS film SEJEM V TEKSASU ob 13. uri, francoski barv. film KOSILO NA TRAVI ob 15. in 19. uri, francoski film ŽIVETI SVOJE ŽIVLJENJE ob 17. uri, premiera egipčanskega filma SLAVČKOVA PESEM ob 21. uri
25. novembra — ameriški barv. film DVOBOJ NA SONCU ob 15.45 in 18. uri, poljski film SAMSON ob 20.10
26. novembra — egip. film SLAVČKOVA PESEM ob 16., 18. in 20. uri

Stražisce »SVOBODA«

23. novembra — francoski barv. film KOSILO NA TRAVI ob 20. uri
24. novembra — ameriški barv. CS film SEJEM V TEKSASU ob 15. in 19. uri, francoski barv. film KOSILO NA TRAVI ob 17. uri

Naklo

24. novembra — ameriški film ZNAK ZOROA ob 16. in 19. uri

Cerklje »KRVAVEC«

24. novembra — ameriški barv. CS film KARTAGINA V PLAMENIH ob 15., 17. in 19. uri

Jesenice »RADIO«

23. do 25. novembra — ameriški barv. CS film BUTTERFIELD 8
26. do 27. novembra — japonski film PRISTANIŠČE ZADOVOLJSTVA

28. do 29. novembra — jugoslovanski film DVOJNI OBROČ

Jesenice »PLAVŽ«

23. do 24. novembra — japonski barv. CS film PRISTANIŠČE ZADOVOLJSTVA
25. do 26. novembra — ameriški barv. CS film BUTTERFIELD 8
28. do 29. novembra — ameriški film FRA DIAVOLO

Zirovnica

23. novembra — nemški film PARADA POPEVK 1961
24. novembra — slovenski film SAMORASTNIKI
27. novembra — ameriški barvni CS film BUTTERFIELD 8

Mojstrana

23. novembra — slovenski film SAMORASTNIKI
24. novembra — nemški film PARADA POPEVK 1961
28. novembra — ameriški barvni CS film BUTTERFIELD 8

Koroška Bela

23. novembra — ameriški film FRA DIAVOLO
24. novembra — italijanski barv. CS film MASČEVALEC DRAKUT
25. novembra — japonski CS film PRISTANIŠČE ZADOVOLJSTVA

Kranjska gora

23. novembra — italijanski barvni film MASČEVALEC DRAKUT
24. novembra — ameriški film FRA DIAVOLO
28. novembra — japonski CS film PRISTANIŠČE ZADOVOLJSTVA

Kropa

23. novembra — francoski film DO ZADNJEGA DIHA ob 20. uri
24. novembra — italijanski film SLI BOMO V SAN REMO ob 15. in 19.30
28. novembra — domači film IGRE NA GRADBISCU ob 19.30

Ljubno

23. novembra — italijanski film SLADKO ŽIVLJENJE ob 19.30
24. novembra — francoski film LEPOTICA IN CIGAN ob 16. uri

Dupljica

23. novembra — italijanski film AS ASOV ob 17. in 19. uri
24. novembra — nemški barv. CS film ZAKLAD V SREBRNEM JEZERU ob 15., 17. in 19. uri
27. novembra — ameriški barv. CS film NA MUHI ob 17. uri
28. novembra — ameriški barv. CS film NA MUHI ob 19. uri

Radovljica

23. novembra — italijanski barv. CS film OSVOBODITELJ MARAKAIBA ob 18. uri

23. novembra — ameriški barv. CS film KO ZVONOVI ZVONIJO ob 20. uri

24. novembra — italijanski barv. CS film OSVOBODITELJ MARAKAIBA ob 16. in 20. uri

24. novembra — ameriški barv. CS film KO ZVONOVI ZVONOVI ob 18. uri

24. novembra — sovjetski film DRZNA PODTIKANJA matineja ob 10. uri

26. novembra — sovjetski film DRZNA PODTIKANJA ob 18. uri

27. novembra — slovenski film SAMORASTNIKI ob 18. in 20. uri

29. novembra — slovenski film SAMORASTNIKI ob 16. in 20. uri

29. novembra — ameriški barv. VV film ZADNJI VLAKE IZ GUN HILA ob 14. in 18. uri

RAZPORED FILMSKIH PREDSTAV IN KRAJSKIH PREDAVANJ V CAST

DNEVA REPUBLIKE

23. 11. 1963 ob 19. uri — pros. d. Predav. NE OBRAČAJ SE SINKO

23. 11. 1963 ob 19. uri — gas. dom Gorice: KRVAVA POT

24. 11. 1963 ob 16. uri — Korotan Jezersko: NE OBRAČAJ SE SINKO

24. 11. 1963 ob 19. uri — Sp. Kokra, os. šola: NE OBRAČAJ SE SINKO

24. 11. 1963 ob 16. uri — os. šola Podblica: KRVAVA POT

24. 11. 1963 ob 19. uri — os. šola Besnica: KRVAVA POT

24. 11. 1963 ob 10. uri — os. šola Trstenik: NE OBRAČAJ SE SINKO

24. 11. 1963 ob 10. uri — kul. dom Podbrezje: NE OBRAČAJ SE SINKO

25. 11. 1963 ob 19. uri — pros. dom Voklo: NE OBRAČAJ SE SINKO

25. 11. 1963 ob 19. uri — združni dom Trboje: KRVAVA POT

26. 11. 1963 ob 19. uri — združni dom Žabnica: NE OBRAČAJ SE SINKO

26. 11. 1963 ob 19. uri — gas. dom Duplje: KRVAVA POT

27. 11. 1963 ob 16. uri — B. l. TBC Golnik: NE OBRAČAJ SE SINKO

27. 11. 1963 ob 19. uri — os. šola Adergas: NE OBRAČAJ SE SINKO

27. 11. 1963 ob 19. uri — os. šola Mavčiče: KRVAVA POT

28. 11. 1963 ob 19. uri — gasilski dom Sp. Brnik: NE OBRAČAJ SE SINKO

28. 11. 1963 ob 19. uri — os. šola Velesovo: KRVAVA POT

gledališče

PRESERNOVO GLEDALIŠČE V KRANJU

SOBOTA — 23. novembra ob 19.30 Vilhar: DRUGA VELIKA BESEDA

NEDELJA — 24. novembra ob 10. uri URA PRAVLJIC — 6. program ob 16. uri za IZVEN Vilhar: DRUGA VELIKA BESEDA

TOREK — 26. novembra ob 16.30 za šolo Lucijan Sedlaka Vilhar: DRUGA VELIKA BESEDA

TELEVIZIJA

SOBOTA — 23. novembra

RTV Zagreb
18.00 Poročila
18.05 Zadnji vitezi — igra za mladino
RTV Ljubljana
19.00 TV obzornik
19.20 S kamero po svetu
19.45 Kaj bo prihodnji teden na sporedu? JTV
20.00 TV dnevnik
RTV Beograd
20.30 Propagandna oddaja
20.45 Odkritje — magnetoskopski posnetek Italija
22.00 Spored popularnih popevk
RTV Ljubljana
22.55 Poročila

NEDELJA — 24. novembra

RTV Zagreb
11.00 Kmetijska oddaja
RTV Ljubljana
11.30 Telefon — zgodba za otroke
Evrovizija
16.15 Konjske dirke v Milanu
RTV Ljubljana
19.00 Poročila
19.10 Dysnejev svet
JTV
20.00 TV dnevnik
RTV Zagreb
20.45 Velika turneja — jugoslovanski film
22.15 Poročila

PONEDELJEK — 25. nov.

RTV Ljubljana
40.40 Šolska ura
15.20 Pnovitev šolske ure
17.30 Angleščina na TV
18.00 TV v šoli
18.30 Poročila
18.35 Peter-partizan — lutkovna igra
19.00 TV obzornik
JTV
19.30 Tedenski športni pregled
RTV Ljubljana
20.00 TV dnevnik
20.30 Zvezde na jutranjem nebu — TV drama
21.30 Raziskovalno delo v službi produktivnosti — reportaža
21.45 Poročila

TOREK — 26. novembra

Ni sporeda!

SREDA — 27. novembra

RTV Ljubljana
17.30 Ruščina na TV
18.00 Poročila
18.05 Slikanica za najmlajše
RTV Beograd
18.20 Na črko, na črko...
RTV Ljubljana
19.00 TV obzornik
19.30 Sveti izviri — dokumentarni film
JTV
20.00 TV dnevnik
RTV Ljubljana
20.30 Propagandna oddaja
20.45 Obisk v armiji — zabavno glasbena oddaja
21.30 »Na straži posevka« — Savinjski spomeniki
22.00 Zimska žetev — zgodba o dr. Kildaru
22.50 Poročila

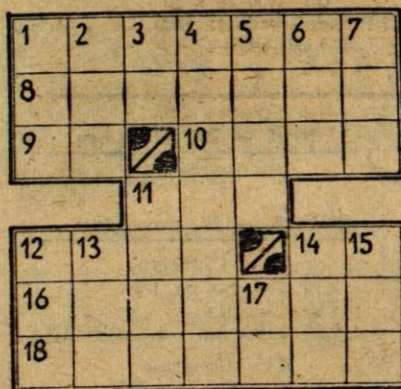
CETRTEK — 28. novembra

RTV Zagreb
10.00 TV v šoli
RTV Ljubljana
16.30 Gimnastični troboj
17.30 Angleščina na TV
RTV Zagreb
18.00 Poročila
18.05 Mendov spored
RTV Ljubljana
19.00 Reportaža o Jajcu
RTV Beograd
19.20 Z ansamblom Dušana Radetića
JTV
20.00 TV dnevnik
RTV Beograd
20.30 Rezerviran čas
RTV Zagreb
21.30 Simfonični koncert za prevečer praznika
23.00 Poročila

PETEK — 29. novembra

RTV Beograd
10.00 Slavnostno zasedanje zvezne skupščine
RTV Beograd
18.00 Poročila
RTV Ljubljana
18.05 Hura, soncu, in dežju — mladinska igra
19.15 Obzornik
RTV Zagreb
19.30 Sonata — glasbena oddaja
JTV
20.00 TV dnevnik
RTV Zagreb
20.45 Zgodba o junakih — tri humoreske
21.30 Ekran na ekranu
RTV Beograd
22.30 Lektovo srce in Triptimon v izvedbi baletnega ansambla Beograd
23.30 Poročila

Križanka št. 43

Vodoravno: 1. slovenska ilustrirana revija, 8. okolje, 9. predlog, 10. šesti mesec v judovskem koledarju, 11. naplačilo, 12. najštevilnejše prometno sredstvo, 14. kemijski simbol za aluminij, 16. zatočiti, 18. močvirna ptica.

Navpično: 1. kanon, 2. organ vida, 3. soglasnik in samoglasnik, 4. skupno ime za stara predindoevropska plemena, 5. ovinek, 6. kraljica, 7. vrsta trave, 11. prelaz na Velebitu, 12. kopanje, 13. to (srbh.), 14. grška boginja, 15. podoba, 17. kemijski simbol za iridij.

Redka časopisna novica

— Pomisli, danes se ni nič podražilo!

Šola za voditelje

REŠITEV KRIZANKE št. 42

Vodoravno: 1. patrona, 7. Azija, 8. Tisa, 9. er, 10. Rjavina, 12. oa, 13. Ivan, 14. enake, 15. abranek.

Hišne pomočnice

Z morem sva se sprla; toliko dela doma in v službi. Tako ne bo šlo več. Dobiti moramo dekle, ki bi mi pomagalo. Toda mož, vzgojen v marksističnem duhu, se je še bolj razjezil. »Opusti že vendar tvoje meščanske navade!« mi je svetoval.

Prav. Pričela sem drugače. Dan za dnem konserva za konservo, krompir in zopet konserve. Pričel je misliti in kmalu sva se sporazumela, da dobiva pomoč. Toda še vedno samo pod pogojem, da bo dobila več kakor 6.000 dinarjev, da ne bo socialno zavarovana in da jo ne bomo imenovali služkinja, temveč — dekle.

»I smo jo. Dekle, no, delala — seveda popolnoma nezainteresirano.«

Nekega večera sta prišla na obisk moževa mati in oče. Namesto da bi ju postregla s konjakom, ju je postregla z bisom. Hitro smo poklicali zdravnika in naslednji dan jo je mož odslavil, ker je zaradi površnosti zastupil NJEGOVE.

»Prav, sedaj poišči drugo«, sem mu svetovala. Zopet sem pričela staro preizkušeno prakso — konserva.

Hitro je našel drugo. Toda joji! Prišla je: oči namazane, obrvi tudi, ustnice — urejena kot malokatera žena. V primerjavi z njo sem bila služkinja.

Torej, bila je urejena in lena.

»Kako je zopet očiščeno. Samo poglejte, kaj vse je še ostalo na parketu!« Toda, kakor da se ne tiče nje, je pričela razlagati.

»Veste, ker nisem socialno za-

varovana, se ne smem preveč naprezati. Lahko bi si poškodovale noge, noge pa imam samo ene. Plačala bom raje neko žensko, da mi bo očistila parket.«

Kmalu nam je parket čistila starka.

Dekle so pričele boleti roke. Koža ji je popokala in ni mogla več pomivati posode. Toda — vse je ostajalo umazano.

»Kaj vendar mislite, da smo v menzi! Iz take posode vendar ne bomo jedli,« sem se jezila, »sama bi napravila veliko bolje.«

»Prav, bom pa vam plačala, če boste pomivali,« mi je predrzno svetovala dekle.

Bilo mi je dovolj. Dekle mora proč. Mož se je začudil, saj vendar nikogar izmed mojih ni zastripila.

Sla je. Dobili smo novo. Bila je skromna in lepa. Kmalu je bilo pod našim oknom polno občudovavcev. Ugajalo ji je in veliko časa je prestala na balkonu ali pa pred hišnimi vrati.

Nekega večera je mož moral ostati v pisarni. Sla sem k sosedu gledat televizijo. Dekle pa je, namesto da bi čakalo moža, zaspalo na kavču. Mož se je vrnil. Misli je, da sem zaspala na kavču jaz, ni prižgal luči, da bi me ne zbudil in leget k »meni«. Potem ne vem ničesar več. Trdi, da je še »PRAVOČASNO« opazil, da to nisem bila jaz. Toda mene skrbi prav tisto »PRAVOČASNO«. Če bi tega ne občutil, bi prav gotovo takoj zaspal kot vsako drugo noč. Toda ker je opazil »PRAVOČASNO« (torej preden je zaspal)... Ne vem in ne bom vedela.

Brez vsake »diskusije« je naslednji dan odšla.

ISCEM IDEALNO DEKLE, KI JE STAREJŠA, NE PREVEČ LEPA IN KI BI SE POPOLNOMA POSVETILA HUMANEMU DELU.

HOROSKOP

VELJA OD 23. DO 30. NOVEMBRA

OVEN (21. 3. — 20. 4.)

TABLETE NE bodo učinkovale, če ne ležeš v posteljo, vendar pazi, da pri tem ne zlorabiš nežnega obiska. Neko povabilo odbij, sicer se kesas ves mesec. V četrtek spoznaš moč trmoglavosti.

BIK (21. 4. — 20. 5.)

STARI NACRTI se naposled povsem nepričakovano le uresničijo. Obremenjenosti na poslovnem področju se izogneš šele sredo. Obeta se ti prijetno potovanje in sreča v zasebnem življenju.

DVOJKA 21. 5. — 20. 6.)

NE SMEŠ takoj reagirati, kar te slučajno prizadene. Malce bo treba krotiti še jezljivost in zamerljivost. Ne podcenjuj nekoga, ker ne bo delal čudežev, pa čeprav tebi na ljubo. Prijaznejši ti ponagaja.

RAK (21. 6. — 22. 7.)

DOLGOCASEN ZNANEC ti odžre nekaj veselja, vendar ti pametno pomaga. V tvoje enolično življenje se vrine pestrost. Oseba drugega spola napak razume tvojo ljubeznivo pomoč pri delu.

LEV (23. 7. — 22. 8.)

ZA NOBEN DENAR ne pokažeš, da te je nekdo preveč priklenil na srce, ker veš da sprožiš val ljubosumnosti. Neznatno koketiranje sproži resno zadevo. V petek ti smeh ne škoduje.

DEVICA (23. 8. — 22. 9.)

NA VOZNIJI te nekdo zaradi nevoščljivosti prezre. Ne zapiraj se vase iz navade, zakaj s tem ne vzbujas več pozornosti, ker so te že »pogruntili«. Razveselita te ženski in moški obisk.

TEHTNICA (23. 9. — 22. 10.)

ZAPLETEŠ SE v mrežo danih obljub. Ne obupaj pri majhni izgubi, zakaj povračilo bo izdatnejše. Dobrodošel obisk daljnjega svojca. Neugodje v ponedeljek, nato tiho zadovoljstvo.

SKORPIJON (23. 10. — 22. 11.)

PREPOVEDANA ZABAVA v daljših obrokih. Oblegajo te z delom, kar je okolič bolj všeč kot tebi. V družbi se izneveriš pri štetju kozarcev; pomiluješ v ljubezni vzdihujočega.

STRELEC (23. 11. — 22. 12.)

TVOJE SIMPATIJE gredo vzporedno z barometrom. Pri zadnjem poskusu doživiš škandalček, ki bo navdihnil obrekovavce. Brez skrbi rotacija te še ne prizadene, bolj te bo aretacija drage osebe...

KOZOROG (23. 12. — 20. 1.)

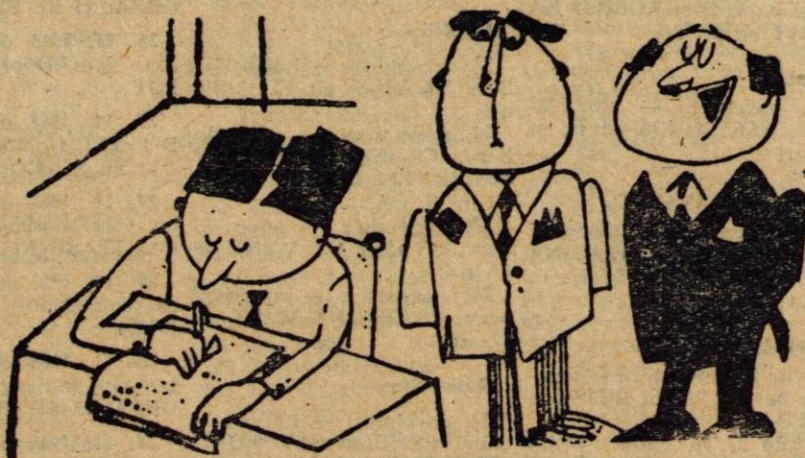
NEPRIČAKOVANO NAKLJUČJE zasuka tvoje zanimanje. V ponedeljek ti bo koristilo prestano trpljenje. Zabavaš se v sanjah in v soboto na obisku. Presenečenje.

VODNAR (21. 1. — 19. 2.)

POTRUDIS SE vztrajati v dvojini in ne ljubiš več po turško, vsaj javno ne. V poslovnem življenju se nekaj zatakne in nape njaš možgane tja do četrta. Na vidiku nova služba.

RIBI (20. 2. — 20. 3.)

KOKETIRANJE SE ti le na pol posreči. Nekdo pred svetom dobro skriva svoja čustva do tebe. Ima te, da bi koga zjezil, pa se komaj preмагаš. V nedeljo si omisliš novega konjička za čez zimo

— To je naš najbolj sposoben uradnik!
— Zakaj?
— Včeraj mu je uspelo nabaviti dve toni uremoza!